

К.Є. Печковський

Доцент Алла Михайлівна Заверна (присвячується 80-й річниці із дня народження)

На життєвому шляху кожної людини хоч раз зустрінеться той, хто підкаже, допоможе, спрямує в потрібне русло. Такою для багатьох своїх вихованців була Алла Михайлівна Заверна – відомий в Україні й за її межами стоматолог-науковець, кандидат медичних наук, доцент.

Вона народилася 7 грудня 1939 року в місті Іваново в родині Михайла Васильовича і Єлизавети Василівни Арбузових. До війни батько працював директором літнього театру, мама виховувала трьох дочок.

На початку Великої Вітчизняної війни Михайло Васильович пішов на фронт, у 1943 році був важко поранений. Після госпіталю був звільнений від військової служби і направлений на роботу в Київ, куди сім'я переїхала в жовтні 1944 року. Після приїзду в Київ Михайло Васильович працював у Товаристві Червоного Хреста, проректором із загальних питань Київського інженерно-будівельного інституту, заступником керуючого тресту Київміськбуд-2 Головкиївміськбуду. Мама виховувала вже чотирьох дочок (молодша народилася у Києві вже після закінчення війни) і вела домашнє господарство.

Незважаючи на важкі часи, дитинство було щасливим у великій гостинній дружній родині, де постійно жили або гостювали родичі. Усі свята відзначали весело і з вигадкою. Ця традиція залишилася в сім'ях усіх чотирьох дочок та інших родичів. У сім'ї в усіх були свої обов'язки. Алла відповідала за чистоту в домі, порядок був бездоганний, як в операційній. І Аллочка дуже засмучувалася, якщо хтось не підтримував чистоту. Саме так, Аллочка, адже в родині всіх називали тільки пестливими іменами: матуся, татко, Ірочка тощо. Усі ставились один до одного дбайливо, ласкаво, терпляче і зберегли це на все життя.

З 1947 по 1957 р. Алла навчалася у залізничній семирічній школі № 8, а потім у десятирічці. Одночасно вчилася у музичній школі по класу фортепіано. Музичну школу Алла закінчила на відмінно, а середню – із золотою медаллю. Після закінчення школи Алла вступила на

стоматологічний факультет Київського медичного інституту імені акад. О.О. Богомольця, про що мріяла з дитинства. Навчалася старанно, брала активну участь у житті інституту.

У ті роки керівництво вишу приділяло велику увагу художній самодіяльності. Алла Михайлівна приймала участь у танцювальному колективі, де познайомилася з майбутнім чоловіком Леонідом Григоровичем Заверним – студентом лікувального факультету, який був солістом танцювального ансамблю. За нього й вийшла заміж у вересні 1961 року.

Медінститут Алла Михайлівна закінчила в 1962 р. з відзнакою і за розподілом була направлена в Київ у районну поліклініку на вул. Щербакова. Без відриву від роботи склала кандидатський мінімум і вступила в аспірантуру (1965–1968), виконавши під керівництвом професора Ісаака Йосиповича Новика кандидатську дисертацію на тему «Аллергическое и кандидамикозное поражение слизистой оболочки полости рта у детей при антибиотикотерапии», яку захистила в 1969 році. Після захисту дисертації працювала завідувачем кабінету алергології стоматологічної поліклініки КМІ імені акад. О.О. Богомольця, в якому приймали всіх пацієнтів із захворюваннями слизової оболонки порожнини рота.

У 1972 р. її обрали на посаду асистента кафедри терапевтичної стоматології Київського медичного інституту імені акад. О.О. Богомольця, і за два роки асистент А.М. Заверна почала керувати роботою гуртка «Захворювання слизової оболонки порожнини рота». Керівництво гуртком тривало 16 років (1974–1990). Вона активно виявляла талановитих студентів у групах, в яких проводила заняття, серед гуртківців, і тих, кого готувала на олімпіаду зі стоматології, спонукаючи власним прикладом стати висококласними лікарями-клініцистами, стоматологами-науковцями.

Алла Михайлівна пропрацювала на стоматологічному факультеті та кафедрі терапевтичної стоматології КМІ 26 років. У 1991р. А.М. Заверну, визнаного вже в Україні та за її межами клініциста, науковця й педагога,



Рис 1. А.М. Заверна – випускниця-відмінниця Київського медичного інституту імені. О.О. Богомольця (1962).



Рис 2. Весільне фото Алли Арбузової та Леоніда Заверного (10.09.1961).



Рис 3. Із сином Юрієм (1966).



Рис 4. Колектив кафедри терапевтичної стоматології КМІ імені О.О. Богомольця (1966).
А.М. Заверна – в третьому ряду друга справа.

запросив ректор КМАПО В.М. Гирін для викладання в системі післядипломної освіти, де вона працювала спочатку доцентом кафедри терапевтичної стоматології-2 (до лютого 2001 р.), а із 2001 по 2015 р. на кафедрі стоматології НМАПО імені П.Л. Шупика й відповідала за науково-дослідницьку роботу кафедри.

У доцента А.М. Заверної значний творчий доробок. Вона – співавтор програм терапевтичної стоматології для лікарів-інтернів, передатестаційного та тематичних циклів, автор блоків тестової програми, методичних розробок лекцій, практичних і семінарських занять. Пріоритетні напрями її наукових досліджень – діагностика та лікування захворювань слизової оболонки порожнини рота, імуннологічні аспекти при хворобах тканин пародонта та слизової оболонки порожнини рота, невідкладна допомога в терапевтичній стоматології. Все це знайшло своє відображення у двох навчальних посібниках, монографії, 158 наукових працях в українських, зарубіжних і міжнародних виданнях. З них 136 робіт наукового та 22 навчально-методичного характеру, 3 авторських свідоцтва, 2 патенти на винаходи, 16 раціоналізаторських пропозицій, 12 методичних рекомендацій та інформаційних листів.

А.М. Заверна була досвідченим клініцистом, лікарем вищої кваліфікаційної категорії з фаху «стоматологія». Щорічно консультувала й лікувала більше 1000 пацієнтів, переважно із захворюваннями СОПР, скерованих на кафедру з інших лікувальних закладів України та країн СНД. Вона була одним із провідних фахівців України в цьому найскладнішому розділі терапевтичної стоматології.

Аллою Михайлівною у співавторстві розроблено та впроваджено в лікувальний та навчальний процеси близько 120 методів діагностики й лікування стоматологічних захворювань терапевтичного профілю. Вона регулярно виступала з лекціями та доповідями на засіданнях Київського осередку АСУ, науково-практичних конференціях, симпозіумах, з'їздах стоматологів України. Протягом багатьох років була членом Апробаційної ради при спеціалізованій ученій раді Інституту стоматології

НМАПО ім. П.Л. Шупика, 7 разів призначалась офіційним і 15 разів неофіційним опонентом кандидатських дисертацій у радах Інституту стоматології та стоматологічного факультету НМУ імені О.О. Богомольця. Більше 20-ти років була членом атестаційної комісії лікарів-стоматологів ГУОЗ м. Києва та МОЗ України. За видатні заслуги в розвитку вищої стоматологічної освіти А.М. Заверній присвоєно почесне звання і знак «Відмінник освіти України» (2008).

Вона була надзвичайно відповідальною, працездатною та глибоко порядною людиною. Працюючи в НМУ, брала участь у підготовці близько 3000 лікарів для практичної стоматології на додипломному рівні, а у НМАПО керувала групами лікарів-інтернів. Особливу увагу завжди приділяла виховній роботі. І досі чимало практичних лікарів і стоматологів-науковців згадують Аллу Михайлівну, як непересічну особистість, до яких доторкнулись її талант лікаря, педагога, науковця, наставника, мудрого порадника, пам'ятаючи сердечне тепло небайдужої, надзвичайно доброї, інтелігентної жінки.



Рис 5. Звіт аспіранта А.М. Заверної про виконання фрагменту кандидатської дисертації (1967).



Рис 6. Доцент А.М. Заверна – співробітник кафедри терапевтичної стоматології №2 КМАПО (1991-2001).

Серед них – доктори медичних наук, професори: завідувач кафедри терапевтичної стоматології НМУ А.В. Борисенко, президент ГО «Асоціація стоматологів України», голова Національної лікарської ради України (2018–2019), професор кафедри стоматології НМАПО ім. П.Л. Шупика І.П. Мазур, декан стоматологічного факультету НМУ Н.В. Біденко, завідувачі кафедр стоматології НМУ М.Ю. Антоненко, дитячої терапевтичної стоматології з курсом профілактики НМУ О.В. Савичук, професор цієї ж кафедри О.І. Остапко, завідувачка кафедри дитячої терапевтичної стоматології НМАПО імені П.Л. Шупика Н.О. Савичук; кандидати медичних наук, доценти О.Ф. Несін, Н.А. Зелінська, Т.А. Мельничук, Н.О. Бакшутова, О.Д. Головачанська, Є.М. Зайцева, І.М. Печковська, Р.А. Регурецька, Т.О. Тімохіна, О.О. Шекера, Н.М. Юнакова, асистенти Н.М. Ткачук, Г.В. Відерська, І.Є. Вороніна, Т.М. Кононович, К.Є. Печковський, А.С. Андрусенко, С.А. Єршов, В.С. Табачнікова, К.Ю. Колосова, завідувачі відділень стоматологічного медичного центру НМУ імені О.О. Богомольця, лікарі-стоматологи вищої категорії В.І. Сема, В.В. Смірнов, І.В. Чайкіна, канд. мед. наук В.Д. Чопчик і багато інших.

Алла Михайлівна мала прекрасну сім'ю. Чоловік Леонід Григорович Заверний, з яким вона прожила в любові та щасті 53 роки, – відомий в Україні хірург, доцент кафедри хірургії КМІ-НМУ імені О.О. Богомольця (1978–2016), нині лікар-консультант хірургічного відділення клінічної лікарні № 18. За 59 років роботи він урятував життя десяткам тисяч хворих. Постійне наукове спілкування з чоловіком взаємно збагачувало їх, доповнювало знання один одного. Завдяки такій співдружності та постійній роботі над собою Алла Михайлівна завжди демонструвала глибоке клінічне мислення, цілісний науковий підхід до вирішення кожної наукової чи практичної проблеми терапевтичної стоматології.

Син Юрій Леонідович – випускник КМІ імені О.О. Богомольця 1985 р. З перших днів аварії на ЧАЕС брав участь у ліквідації її наслідків у якості хірурга, працював хірургом-ендокринологом в інституті ендокринології. Онук Леонід закінчив фінансово-економічний факультет КНЕУ імені В. Гетьмана. Вільно володіє англійською мовою. Працює в міжнародній фірмі.

Росіянка за походженням, вона була великим патріотом України і сприйняла війну сусідньої держави проти неї, як особисту трагедію. Саме такі люди, як Алла Михайлівна, формують моральну основу кожної країни, є прикладом найвищого людського сумління.



Рис 7. Доцент А.М. Заверна серед співробітників кафедри стоматології НМАПО імені П.Л. Шупика.



Рис 8. Консультація пацієнтки з захворюванням слизової оболонки порожнини рота.



Рис 9. Доцент А.М. Заверна читає лекцію слухачам передатестаційного циклу .



Рис 10. Серед організаторів та учасників Стоматологічний салону (Київ, 2005).



Рис 11. Науково-практична конференція лікарів-інтернів НМАПО імені П.Л.Шурика. У Президії доцент А.М.Заверна та її колишні вихованці: професор А.В. Борисенко та професор І.П. Мазур, нині Президент ГО «Асоціація стоматологів України» (Київ, 2009).



Рис 12. Зі співробітниками кафедри стоматології НМАПО імені П.Л. Шурика під час святкування 10-ї річниці її заснування (Київ, 2011).



Рис 13. У колі учасників-доповідачів 2 Національного українського стоматологічного конгресу (Київ, 5.09.2013).



Рис 14. Подружжя Заверних у гостях в родині друзів: член-кореспондента АМН України, професора Л.В. Харькова та доцента Л.Ф. Корчак (2004).



Рис 15. Щаслива бабуся з онуком Леонідом – випускником ліцею «Лідер» та рідними (2004).



Рис 16. Остання зустріч. Алла Михайлівна та Леонід Григорович Заверні серед учнів та колег з кафедри терапевтичної стоматології НМУ імені О.О. Богомольця (10.03.2015).



Рис 15. Творити добро людям – найвища насолода...

Для таких людей головними цінностями були і є честь і совість, вони підтримують зв'язок поколінь у передачі високих моральних рис та істинно людських чеснот, що, незалежно від історичного етапу розвитку суспільства, є надійною основою життя.

12 травня 2015 р. Алла Михайлівна закінчила земне буття. Їй би ще жити й жити... 7 грудня 2019 року їй виповнилося 6 80 років. Світлу пам'ять про прекрасну Людину, Лікаря, Науковця, Педагога, Наставника назавжди збережуть у своїх серцях колишні студенти, гуртківці, інтерни, аспіранти, докторанти, пошукувачі наукових ступенів, колеги, співробітники, пацієнти, яким А.М. Заверна віддавала тепло свого серця, частку лікарського та науково-педагогічного таланту.